

Таїсія Цуркан
кандидат педагогічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
Україна
t.tsurkan@chnu.edu.ua

Ольга Різун
магістрантка кафедри педагогіки
та методики початкової освіти
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
Україна
rizun.olha@chnu.edu.ua

ПРОГНОЗУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Ключові слова: прогнозування, педагогічне прогнозування, молодший школяр, вчитель, методи прогнозування.

У педагогічній діяльності, як і будь-який інший, існує необхідність у прогнозах, орієнтованих на різну тимчасову перспективу на різні цілі педагогічної діяльності. Крім того, в умовах спільної діяльності роль прогнозування у регуляції дії виявляється особливо виразно, суб'єкт повинен передбачати тенденцію змін у навколишньому середовищі в цілому [1].

Проблема формування та розвитку здатності до прогнозування в молодших школярів до вирішення конкретних ситуацій у процесі навчання – одна з важливих у педагогічній науці.

«Передбачати – значить керувати», - говорить старовинна мудрість. Аналізуючи причини високих досягнень у діяльності, вчені вбачають вирішальну роль спроможності індивіда прогнозувати. Вивчення різних аспектів антиципації заклало основу для подальшого дослідження здібності прогнозувати.

Аналіз практики показав, що зазначена проблема не завжди вирішується педагогами у початковій школі. Багато авторів при цьому схильні вважати, що перешкодою для ефективного прогнозування є слабкі зв'язки між системами психолого-педагогічних, методичних та спеціальних знань.

Сучасний розвиток системи освіти потребує підготовки вчителя нового типу, здатного працювати в умовах, що змінилися. Вчитель має не тільки мати рівень загальної культури, психолого-педагогічної компетентності, вміти працювати із сучасним обсягом інформації, нетрадиційно підходити до вирішення різних ситуацій, але й уміти прогнозувати результат своєї діяльності та діяльності учнів[2, с.97].

Прогноз (гр. передбачення) – прогноз майбутнього за допомогою наукових методів, а також сам результат передбачення.

Прогнозування - це процес розробки прогнозу, вироблення перспектив розвитку кого-небудь або чого-небудь, система процедур аргументації уявлень про майбутній стан об'єкта, що вивчається, встановлення нових очікуваних результатів.

Підвищена увага до педагогічного прогнозування, яке поступово починає проявлятися, пояснюється тим, що всі оточуючі умови швидко змінюються. Нинішньому поколінню доводиться проходити низку етапів пристосування до нових умов життя. Щоб така адаптація здійснювалася без серйозних психологічних

потрясінь, необхідно передбачати зміни, замість того щоб із запізненням та з великою напругою сил намагатися пристосуватися до них після того, як вони сталися. У зв'язку з цим актуальним завданням стає проведення педагогічного прогнозування.

Одним із прийомів підвищення якості знань учнів є прогнозування результатів навчальної діяльності. Такий прогноз будуватиметься на основі дослідження змісту освіти та результатів психологічного та педагогічного моніторингу учнів. Необхідно визначити які цілі прогнозування, які види прогнозів можна будувати, які методи прогнозування доцільно застосовувати, а також виділити механізм побудови прогнозу навчальної діяльності учнів.

Педагогічне прогнозування – це спеціально організований комплекс досліджень, спрямованих на отримання достовірної випереджальної інформації про розвиток відповідних педагогічних об'єктів з метою оптимізації змісту, методів, засобів та організаційних форм освітньої діяльності, а також передбачення її результатів.

Таким чином, педагогічне прогнозування зазвичай визначається як процес отримання випереджальної інформації про об'єкт. Об'єктами при цьому виступають клас, учень, знання.

За допомогою прогнозування вчитель має можливість:

- забезпечити випереджальний підхід у своїй діяльності, щоб у повсякденному шкільному житті бачити установки учнів на майбутнє та цілеспрямовано формувати їх з урахуванням індивідуальних особливостей кожного учня;
- моделювати можливі зміни в організації, структурі та змісті освітнього процесу;
- виявляти труднощі учнів у навчанні та інших видах діяльності;
- цілеспрямовано вносити своєчасні корективи при використанні педагогічних технологій та інновацій;
- реалізовувати особистісний підхід до учнів на основі діагностичних даних;
- керувати своїм освітнім процесом діяльності;
- планувати подальшу професійно-педагогічну діяльність;
- підвищувати свою компетентність та професіоналізм.

Основною функцією прогнозу є обґрунтування можливого стану об'єкта у майбутньому чи визначення альтернативних шляхів. При складанні прогнозу слід виходити з інформації про минуле та сьогодення. Важливе значення для педагогіки має активність передбачення, тобто, наскільки педагоги, передбачаючи майбутнє, готові активно втрутитися, змінити перебіг подій у сприятливий бік. Пасивність, споглядальність нехарактерні для педагогічного прогнозу. Головний сенс прогностичної діяльності вчителя полягає в тому, щоб попередити або викоринити на самому початку відхилення в освіті, розвитку, формуванні особистості дитини, щоб ці незначні відхилення не переросли у педагогічну занедбаність.

У психології та дидактиці переважають статистичні закономірності, і вони проявляються зазвичай як тенденції. Відповідно до цього прогноз вчителя матиме статистичний характер і вказуватиме тенденцію розвитку учня з його психологічних та педагогічних параметрів. Виходячи з цього вирішальне значення має обсяг інформації про учня. Для отримання достовірного прогнозу використовуються статистичні та асоціативні методи прогнозування [3].

Асоціативний метод прогнозування заснований на встановленні та використанні аналогії об'єкта прогнозування з однаковою за природою об'єктом, що випереджає перший у своєму розвитку.

Статистичні методи використовуються в основному для підготовки даних, приведення їх до виду, придатного для прогнозування. Після статистичної обробки даних застосовується один із методів екстраполяції або інтерполяції для одержання безпосередньо прогнозного результату.

Екстраполяційний метод заснований на виявленні можливості перенесення даних, на оцінку впливу минулого, на розвиток процесів та явищ у майбутньому.

Інтерполяційний метод - це уявне заповнення пробілу, конструювання деякого фрагмента реальності, прогнозування найближчого майбутнього.

У педагогічній діяльності, як і в будь-якій іншій, існує необхідність у прогнозах, орієнтованих на різну тимчасову перспективу, різні цілі педагогічної діяльності.

У зв'язку з цим виділяють:

- оперативний прогноз – прогноз тимчасово до 1 місяця;
- короткостроковий прогноз – від 1 місяця до 1 року;
- середньостроковий прогноз – від 1 до 5 років;
- довгостроковий прогноз – від 5 до 15 років

Для прогнозування навчальної діяльності учнів можна назвати наступні етапи:

- підготовка даних для прогнозування (вивчаємо базові знання учнів з предмету, характеристики об'єктів, що досліджуються – психологічні та педагогічні характеристики учня, характеристики змісту освіти – і будуємо вихідну модель прогнозованого об'єкта);
- побудова прогнозу (на основі підготовлених даних розробляємо можливі траєкторії руху прогнозованого учня по даному змісту освіти);
- аналіз отриманих результатів (вивчаємо отримані результати, оцінюємо достовірність та точність прогнозу, визначаємо набір необхідних заходів та дій щодо підтримки та підвищення прогнозованої ситуації або щодо застосування екстрених заходів для запобігання погіршенню ситуації);
- планування прогнозу (виходячи з аналізу результатів прогнозу розробляємо план досягнень поставленої мети).

Прогнозування тісно пов'язане з цілепокладанням. Мета педагогічної діяльності – це завжди змодельований результат ще не здійсненої діяльності, представлений у свідомості як проект реальних кількісних та якісних змін педагогічного процесу, його окремих компонентів. Педагог формулює педагогічне завдання спочатку собі, лише потім для учнів і включає в її рішення. Кваліфіковано проведені педагогом прогнозування та ціле покладання складають базу для педагогічного проектування освітнього процесу.

Література

1. Концепція розвитку педагогічної освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 № 776. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (дата звернення: 20.09.2022).
2. Лозова В. Стратегічні питання сучасної дидактики / В. Лозова // Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні. – Ч. 1. – Харків : ОВС, 2002. – С. 96–97.
3. Ярошинська О. О. Теоретичні і методичні засади проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2015. 42 с.